

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un pic garmond: prima dată 14
beni; a doua oară 12 benii; a treia
oară 8 b. de fiecare publicățiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 112.

Scrisori nerancate nu se primesc.

Anul VIII.

NUMER DE DUMINECĂ

Nr. 15.

Fapte de laudă.

Ce poate fi mai scump pentru neamul românesc de cât fiți săi cu învățatură de carte? Și, prin urmare, cine poate să ne facă mai multă bucurie de cât acești tineri, auzind că ei se poartă înspre cinstea și mândria neamului întreg?

Sfintele serbători ale Învierii au fost pentru tinerii noștri cu carte un prilej de a da o nouă dovadă despre dragostea lor față de neam și despre înțelepciunea cum înțeleg ei a-și cheltui talanții dați lor de Cel de sus.

Fruntea tinerimii române din Budapesta plecat-a adică la drum chiar în Dumineca Paștilor și îndreptat-s'a către Podgoria Aradului. Luni, a doua zi de Paști, ei au cântat în biserica dela Cuvin ear Marți au dat petrecere populară în Ghioroc, după-cum tot aici au dat seara concert, la care s'a adunat întreaga preoțime de sub Podgorie, de ~~pe Mareș și de pe câmpia Aradului.~~

În altă parte a ziarului nostru dăm amănunte asupra chipului cum s'au petrecut toate acestea.

Aci ținem să stăruim numai asupra însemnătății faptului că tinerimea noastră dela școlile înalte vine între popor, cărui în aceeași vreme când îi dă prilej pentru desfătare sufletească, caută să-l lumineze și mințea și deslușiri să-i dea asupra tuturor nevoier vieții de toate zilele.

E nou lucrul acesta. L'a început tinerimea care învață la Cluj, care are fericirea să trăiască mai aproape de popor, și eată, îl urmează cu deosebită căldură tinerimea română din Budapesta. Laudă ei!

Ca niște apostoli sunt acești tineri priure popor. Prin graiul lor frumosul, adevărul și lumina se împrăștie. Ei sunt chemați să fie mâne-poimâne conducătorii poporului. Cuvine-se deci ca din vreme să-i cunoască poporul și ei d'asemeni, chiar de pe acum să-și dea sama de starea poporului. Că numai așa în viitor lucrurile se vor îndrepta, fiind mai strânsă și mai pătrunsă de dragoste și încredere legătura dintre popor și fruntași.

Durere, dar până acum am avut advoacăți, de pildă, cari au făcut cunoștință cu poporul numai când s'au dus pe sate să vîndă averea vre-unui necăjit. Am avut doctori cari numai de sfilă s'au așezat la sate. Obicnuindu-se din tinerețe cu poporul, cunoscînd virtuțile lui, dându-și seamă și de slăbiciuni, conducătorul de mâne va fi mai apropiat de inima poporului și astfel toate cele obștești vor putea lua un avînt mai înveselitor.

Poporul, din parte-I, primește cu brațele deschise la sine flamura neamului, pe

tinerii cu învățatură de carte. Asta s'a dovedit cu prisos mai ales la Ghioroc, care deși e un sat mic unde trăiesc și Unguri, totuși a făcut universitarilor din Budapesta o primire serbătorească. I-a primit ca pe un episcop: cu treasuri, — și ziua întregă tot în jurul lor au fost bătrâni și tineri, bărbați și femei.

Urmeze deci tinerii noștri acest obicei d'a merge în sinul poporului cel puțin la serbătorile mari, nu cruce nici o jertfă spre acest sfârșit și rodul ostenelelor lor binecuvîntate o să fie de Româniea întregă.

Trăim în împrejurări așa de grele, că o zi de veselie făcută de tinerii plini de vlagă ne întărește parcă pentru un an întreg. Ear sfaturile ce se dau la asemenea prilejuri, neuitate rămân în sufletele țăranilor noștri. Să ne iubim cel puțin noi între noi, că mare este și sêlbatic valul dușmănesc împotriva căruia trebuie să luptăm.

Consistorul plenar al Eparchiei Aradului a ținut ieri ședință la care sub presidenția P. S. Sale Episcopului au luat parte din cler R. R. Ciorogariu, C. Gurban, I. Groza, Crăciunescu, T. Vajanu, T. Magier, D. Popovici, Aug. Hamsea, G. Popovici și U. Beleş, ear dintre mireni Em. Ungureanu, S. Raicu, Dr. A. Cosma, Russu Șirianu, P. Truța, G. Feier, A. Boțoc, Dr. N. Oprean, G. Serb (referent) și G. Purcariu.

Procese noastre. Marți nainte de ameză redactorul nostru responsabil Russu Șirianu a fost citat la judele de instrucție din Arad pentru a i-se ceti decisiul camerii punerii sub acuzație dela tribunalul din Oradia. D-l Russu Șirianu, după ce arătase cine este autorul articolelor incriminate, apelase încontra faptului ca cercetarea să se facă și împotriva d-sale. Camera de acuzare, după cum i-s'a comunicat Marți, a respins apelata, pe motiv că nu s'ar fi dovedit prin nimic că autorul indicat ar fi scris acele trei articole, deși și după lege și după usul dela 1848 și până azi, toate tribunalele au luat ca dovadă îndestulitoare mărturisirea proprie a celui ce a scris.

Ne aflăm deci în fața orî a unei prigoniri în stil cum nu s'a mai pomenit nici chiar în Țeara Ungurească, orî în fața unor judecători cari nu știu legile.

Vom vedea în curînd, căci nici vorba, redactorul nostru va apela punerea sub acuzare și va duce afacerea până la Curie.

Dela Academia Română. Membrii corespondenți noi la „Academie“ au fost aleși: d-nil Dim. Dan, preot în Straja (Bucovina) și Enea Hodoș, prof. Caransebeș.

Președinte al Academiei pe trienul 1904—7 dl Ioan Calinderu; vice-președinți: dl C. Olănescu, C. Erbiceanu și Spiru Haret.

În secțiuni: preș. secțiunii literare: Iosif Vulcan, vice-președ. Iac. Negruzzi și N. Cintescu secretar (pe 7 ani). Secț. istorică: președ. A. D. Xenopol, vice-președ. I. Calinderu. Secț. științifică: președ. P. S. Aurelian, vice-președ. Dr. I. Felix, secretar (pe 7 ani) Gr. Ștefănescu.

Comisiunea pentru censurarea lucrării: „Poporul român din Ungaria și Transilvania din sec. XIII până în prezent“: d-nil I. Bianu, I. Bogdan și I. Vulcan.

Comisiunea pentru premiul: Bianu, Vulcan, Chintescu, Tocilescu, Marian, Xenopol, Poni, Hepites, Aurelian.

Premii s'au acordat: Premiul „Năsturel Herescu“, 4000 Lei, și premiul „Statutul „Lazăr“ 5000 Lei, nu s'au votat nimêruș. Din premiul „Adamachi“ 5000 Lei; a) A. Barseanu: Istoria școalelor din Brașov, 2000 Lei; b) Nenișescu D. S.: Studiu asupra fluviilor convenț., 1000 Lei; c) V. S. Moga: Alcătuirea unei gospodării rurale, 500 Lei; d) A. A. Belcie: Studiu de legislațiune comparată, 500 Lei. Alte premii nu s'au acordat.

Au prins curagiu mare în țeara aceasta domniț israeliți. Așa de mare, în cât deputatul dietal dr. Mandel Pál, venit și el din Galiția, cere ca din banii statului, conform legii dela 1848, să fie ajutată și biserica (?) jidovească.

Uită suslăudatul israelit, că art. XX al legii dela 1848 vorbește de confesiunile recipiate. Cei-ce se închină însă lui Moise, în Ungaria numai de 9 ani sunt recipiați (recunoscuți ca o confesiune); legea dela 1848 nu putea deci să-i privească și pe consăngenii lui Mandel, cari p'atunci purtau perciunii prin Galiția și Rusia.

15.000 emigranți. În luna Februarie au plecat în lumea largă, cum zice Românul, nu mai puțin de cât 15.000 cetățeni din Ungaria. Cei mai mulți au plecat din comitatele Trei-Scaune (Sécui), ș'anume 854, din Zemphîn (Slovaci) 840, Brașov 497, Têrnava-Mare 460, Alba de jos 426. Cei mai mulți (3998) emigranți și-au luat drumul spre America ear 3186 (Români) s'au dus în România.

Coadă de topor.

Foile ungurești din Arad sunt pline cu laude pentru deputatul Dr. George Sombati. Duminecă el a ținut adică vorbire în Buteni, dând seamă despre isprăvile ce a săvîrșit de când Românii din cercul Iosășelului l'au ales deputat.

Se înțelege, n'a vorbit alegătorilor despre — Nădlac: cum aici a lucrat împotriva candidaturii naționaliste, cum a vrut să atragă pe Români spre staulul cu grăunțe al stăpînirii, cum a propovăduit politica blidului cu linte, cum, în sfârșit, s'a făcut coadă de topor în mâinile stăpînirii ungurești.

Nu, ci s'a lăudat earăși că el iubește poporul român, (cum să nu-l iubească! la ales doar ca din senin, deputat!), ține însă cu stăpânirea care împarte os de ros și astfel și pe d-sa îl va face notar public, cu veniturii de trei ori mai multe de cât are un deputat.

Dacă s'ar fi mărginit însă la asta, treacă-meargă. Dar nu, d-sa a îndrăznit să se năpustească asupra celor cari țin cu poporul și partidul național român. În rîndul întâiu asupra noastră, a celor dela „Tribuna.“

Asta ne îndeamnă să pornim și noi cu o zi mai înainte războiului împotriva d-sale și să facem apel la sufletele românești ale tuturor preoților și învățătorilor din acel cerc și de p'acum să-i îndatorăm a lucra ca Sombati să nu mai poată fi ales în acel cerc deputat, ci s'ajungă ceea-ce a fost: scriitor în cancelaria lui Tagányi.

Pe valea Crișului, unde s'au petrecut în trecut atâtea scene duioase în viața noastră națională, un coadă de topor n'are loc. Unde atâția bravi preoți avem, să nu mai îndrăznească a-și pune piciorul un Român care în Dieta țării ține cu stăpânirea potrivnică neamului românesc.

Despre introducerea limbii românești în biserica Românilor.

Discurs rostit la 21 Martie (3 Aprilie) 1904 în ședință solemnă a Academiei române din București sub președința
M. Sale Regelui
de
Ioan Bianu.
II.

Activitatea literară religioasă atât de modestă în sine, dar atât de însemnată pentru urmările ei, se începe curînd a doua oră, pela mijlocul secolului XVI, în părțile de miază zi ale țerilor românești.

Pela începutul aceluși secol vin în Țeara Românească prelați, clerici; cărturari slavii, de peste Dunăre, să se adăpostească la noi și să-și continue aici lucrarea pe care nu o mai puteau face în țerile lor din dreapta marelui fluviu, căzute sub stăpânirea neînduratului Islam invingător. Ei aduc meșteșugul tipografiei pe care îl învățară dela Venetiani, și dela 1508 până după 1550 se tipăresc la Tergoviște cărți bisericești în limba slavă, înfrumusețate cu frontispicii în elegante arabescuri cari înconjurau stema domnească a țerii. Nicî prin gând nu putea trece cui-va pe atunci la Tergoviște că ar trebui, că s'ar cuveni, să se tipărească asemenea cărți și în limba țării, în limba profană vorbită de poporul românesc.

Un vînt nou venit din apus aduce însă până lângă granițele țerii idei noi. În lumea catolică de sub ascultarea milenară a Papei de la Roma se întâmplă marea răsvîrtire a reformei germane. Luther, călugărul genial și îndrăzneț, personifică mișcarea și între altele scrie pe steagul său de luptă cuvintele marelui Apostol Pavel (I, Corint., 19), după cari cuvîntul sfînt trebuie să fie spus popoarelor în limbile lor, ca să l înțeleagă cei mulți, cei umiliți, ear nu în limbi străine și moarte, înțelese numai de puținii învățați.

Sași, vecinii de peste munte, au adus repede din patria lor primitivă și au îmbrățișat cu toții reforma cu ideile ei liberale și democratice. Ei au fost îndată urmași de marea majoritate a Ungurilor ardeleni, dar foarte curînd la 1563—4, s'au despărțit aceste două elemente atât de deosebite, formînd două biserici protestante — cea luterană a Sașilor și cea calvină a Ungurilor — s'au năzuit să atragă către din-

sele pe opropșiți Români, conlocuitorii lor, cari se țineau de biserica ortodoxă de abia tolerată, dar cari erau cei mulți, marea majoritate a locuitorilor principatului, cari munciau pentru folosul tuturor și erau lipsiți de toate, până și de mîngăerea de a înțelege rugăciunile, slujbele și cântările bisericii, căci toate acestea se citeau pentru dînșii în limba slavonă, pe care nici poporul nici preoții nu o înțelegeau.

Protestanții Sași mai întâiu au voit ca tocmai, prin punerea în aplicare și pentru Români a cuvîntelor Apostolului, să-și atragă încrederea și simpatia acestora și apoi mai mult.

Sibienii încep lucrarea tipărend la 1544 Catechismul lui Luther în limba românească, dar pare că ei s'au oprit aci. 16 ani mai târziu aceeași lucrare a fost reluată de Brașoveni și condusă fără încetare timp de peste 20 de ani. Cheltuelile însemnate făcute în acest timp de bogatul oraș săsesc cu întocmirea tipografiei cirilice și cu tipărirea cărților pentru Români nu puteau fi făcute fără un scop bine chibzuit de acei cari de secolii erau oficial declarați de prudentes et circumspecti. Dacă la 1544 s'a crezut trebuincios a se face cheltuiala pentru a se tipări catechismul protestant pentru Români în limba acestora, spre a-i lămuri și a-i atrage spre noua biserică, — cu atât mai virtos devenise pe la 1560 o necesitate pentru Sași lucrarea în această direcțiune; după-ce ei se certau și cu protestanții Unguri, și ceva mai târziu, la 1563—4, s'au și despărțit de tot în două biserici deosebite, cum au rămas până astăzi; astfel Sașii, depărtați de patria lor germană, rămăseră și bisericește cu totul izolați.

(Va urma.)

Tinerimea universitară la Ghioroc.

— Raport special. —

Luni și Marți după S-tele Paștilor Români din Ghioroc și jur au avut adevărate sărbători de bucurie și veselie. Tinerimea noastră universitară din Budapesta, floarea națiunii, a părăsit capitala rece cu sgomotul ei străin, și în loc de a merge fiecare la căminul părintesc de S-tele sărbători, au venit în mijlocul poporului nostru de sub Podgoria Aradului, unde s'a adunat popor și inteligență din Șiria, Comloș, Iosășel, F. Vârșand, Zimbru, Cuvin, Covășint, Chitighaz, Măderat, Lipova, Miniș, Pauliș, Sămbăten, Arad, M. Radna, etc. ca unii pe alții să ne cunoaștem și îmbrățișăm. Așa a înțeles brava noastră tinerime însemnătatea Paștilor. Și inimile noastre saltat-au de mândrie, la asemenea pas mare. — Poporul nostru, țeranii aveau o față veselă, cum rar se poate vedea. Creștea inima în popor, vîzîndu-i și știind că aceștia toți sunt „fiii noștri.“

In Cuvin.

Aceasta bucurie s'a văzut mai ales în frunțașă comună, curat românească, Cuvin, unde tinerimea petreceuse întreaga zi de Luni după Paști. Eată ce ne spuneau frunțași din Cuvin:

„Zi de bucurie și de mândrie națională a avut poporul nostru. Tinerii universitari, veniți să concerteze la Ghioroc, au venit aici, să vază poporul și comuna frumoasă. La intrarea lor în comună, clopotele și toaca sunau sărbătorește... treascurile din dealul bisericii bubuiau de țese parea că se cutremură pământul.“ Așa primește poporul cuvînean pe aleșii neamului său. Onoare ție, brav popor!

Sosind tinerii în comună, în fața bisericii îi aștepta întreg satul, mic și mare, tînăr și bătrîn, cu preoții și învățătorii în frunte. În numele poporului i-a salutată de binevenire părintele Constantin Putieci, arătînd bucuria mare de care sunt cuprinși ereditincioșii bisericii noastre, salutînd în mijlocul lor pe fiii lor. Simpaticele tînăr dî Stanca, în răspunsul său dat în numele tinerimii, a arătat de asemenea, țința și scopul ce vroiește tinerimea să ajungă prin venirea sa la popor.

Au rămas încântați unii de alții. Universitarii au admirat îndeosebi curățenia țeranilor noștri din Cuvin. Un lucru însă nu le-a plăcut tinerilor, și anume: fetele noastre de țeran prea multă farbă pun pe obrazii cei atât de frumoși, rumeni și fragezi ca roaua — în zile de lucru; și prea mulți bani dau pe mătăsuri și haine scumpe.

Dar aceste sunt boale generale, și cine știe, când ne vom scăpa de ele.

Bucuria acestui popor și-a ajuns culmea, când tinerimea a mers cu el la biserică, unde au cântat la liturgie. La auzul acestui cor, poporul s'a pătruns de adevărată evlavie și mulțimea lui Dumnezeu de această bucurie neașteptată, ce i-a adus acești dragi cântăreți, fii ai neamului nostru. — După liturgie au eștit cu poporul — cu litia — la sîntirea grînelor din hotar. Preste tot prezența tinerimii și cântările, au lăsat suvenirii dulci și urme de mult câștig moral.

La prînz au fost împărțiți pe la particulari. După prînz excursie la „Isvorul Moțului“. Cel mai frumos loc în viile Cuvinului. Un isvor vecinic curgător, cu apă de leac, dar dacă o bei cu vin, uiți de ori-ce chin! — Aici a venit și poporul, care nu se mai putea despărți de tinerime. Studentul Gêrda a făcut poporului o bucurie nespūsă cu comicele sale declamări. Mai tot poesii originale. — Suna dealul și valea de „să trăiască.“

In Ghioroc.

Marți după amiază s'a încins o horă în grădina ospătăriei celei mari. Popor și studenți, jucau ș'o veselie de nedescris cuprinsese sufletele.

În pauză studentul Gêrda a declamat mai multe poesii scrise în graiu bănățenesc. L'au aplaudat cu dragoste.

D. Stanca, președintele societății „Petru Maior“, a ținut o conferință împotriva sectelor, combătînd cu puternice argumente pe pocăiți și convingînd pe toți ce bine este să ținem la credința strămoșească. A vo bit și despre socialisți.

A vorbit apoi, asupra socialismului, și Russu Șirianu, care cu pilde luate din viața de toate zilele și cu fapte petrecute a dovedit ce șarlatani sunt Jidovașii din Budapesta trimiși asupra sateilor române. A îndemnat poporul să țină cu frunțașii săi, firești, români!

A adus d'asemeni laude tinerimii care a venit între popor s'aducă lumină.

Nu mai puțin a însuflețit poporul Dr. A. Vlad, care a arătat calea mîntuirii neamului românesc din starea grea de azi.

Seara la 9 ore s'a început concertul așteptat cu atîta dor și sete. Cafeneaua din Ghioroc cu toate salele laterale, de ar fi fost de 10 ori mai mare, tot n'ar fi rămas loc gol.

Tinerimea a început să cînte, cum datină are Românul la Paști, mai întâi „Christos a înviat“, apoi punctul 1. „Cîntec de seară“ de N. Popovici, ascultate cu plăcere și rîspătite cu vii aclamări. Corul îndată la început ne-a dovedit, că e desăvîrșit de bun. Din asemenea voinici să faci cor românesc, e adevărată mândrie națională.

Dar să urmă. Punctul 2 din program „Concertul“ 9 de Beriot, solo de violină, cântat de Aug Monța, stud. fil. acompaniat la pian de A. Jorga stud. med. Aici am avut în față doi tineri artiști. Cine cunoaște fantasiile de concerte pe violină a le lui Beriot, va ști că acelea sunt scrise la o înălțime, la care nu mulți compozitori s'au putut ridica. Acești doi bravi tineri și-au făcut, datorința față de aceasta piesă mai virtos în partea II. Dolce, nu ca diletanți ci ca artiști.

Tot aceasta judecată avem și față de orchestra, care după tot punctul trebuia să repezeze altele.

La punctul 4 am avut surprindere mare. Gîngașa și atât de frumoasă d-șoară Mărioara Doge a cântat la pian „Ilustrația Română“ cu atîta artă și sentiment, încât — la „Deșteaptă-te Române“ a sărit întreg publicul în picioare și cu urale aplause furtunoase, admira de o potrivă frumseța și talentul artistic al d-șoarei Doge.

Intregul program a fost deci la culme executat de artiști și artiste, și atât soliștii, cât și corul și orchestra repetau până la 3—4 piese.

Ne'ntrecut în declamări umoristice — satirice a fost dl stud. în drept. George Gêrda. A trebuit să declameze vr'o 5—6 poesii, între cari mai multe originale!

Exprimînd și pe această cale tuturor simțimentele noastre de recunoștință și admirare, ridicăm la primul loc pe neobositul diriginte, dl Leonida Domide, care cu adevărat zel și deditivitate a dirijat și corul și orchestra. Bravo vouă, bravo!! Mulțumită se cuvine și bravului proprietar dela „Poporul Român“ d-lui Dimitrie Bivău, și părintelui Nicolae Lungu, preot în Ghioroc, cari au obosit întru arangiarea festivităților și călăuzirea tinerimii! — Asemenea și d-nei Lungu, ca-

rea a primit atât tinerimea cât și pe toate damele venite la bal, în locuințele d-sale. D-na Lungu s'a arătat adevărată preuteasă română. Să trăiască! Nu putem încheia modestul nostru raport, fără a trimite salutarile noastre, în numele întregului public participant, și Doamnei Ana Givulescu, protopopeasa Radnei, pentru frumosul rol, de a fi patroana petrecerilor. — Să trăiască mulți fericiți ani cu dl prota împreună!

Căștigul moral, nu se poate prețui. — Cel material s'a urcat aproape la 1000 coroane!

Dintre damele cari au participat, în fuga condeiului am putut nota pe următoarele:

D-na Popescu, Deva, Olga Popescu, Pauliș, Maria Pele, Emilia Coșa, Miniș, Irma Roxin, Iulia Onu, Elena Ioanovici, Marioara Fabrișiu, Elis Conguan, Sâmbăteni, surorile Laza, Roza Iancovici, d-na și surorile Papp, d-soara Luțai, Arad, Sofia Olar, Cornelia Musca, Iuliana Musca, Marioara Mladin, Comloș, Veturia Popovici, Vârșand, Mărioara Caracioni, Iosășel, Hermina Maci, Zimbru, Mărioara Popovici, Catița Moț, Iulia, Ana Monța, Lucreția Bogdanovici, Ersilia Stefu, d-na Lefkovits cu fiica Cuvin, I. Popescu, Mărioara Popescu, Lucreția Magoș, d-sora Cure, Covășinț, Florița Tămaș, Șiria, Maria Ardelean, Aurelia Ardelean, Ana Beleş, Sidonia Sabău, Chitighaz, d-na și d-soara Zaslo, Seleuș, d-na și d-soara Ungurean, C. Cheri, Maria Sabău, Ana Morar, Aurelia Vancu, Maderat, Ana Jurca, d-na Eftimie, d-na Zabu, Ghoiroc, Marta Putici, Lipova, Eugenia Iliș, Cuvin, Inna Cure, Covasint, Emilia Cure, Covasint, d-na Popovici, Ciaba, d-na Maci Căpruța, surorile Popovici, Petriș, Regina Oltean, Cuvin, Ana Jurca, Ghoiroc și multe altele, pe cari le rugăm de scuze, că în marea învâlmășală nu le-am putut nota! — Dumnezeu să le cunoască și să le învrednicească a lua parte la toate petrecerile românești. — Așa ne-au trezit că e ziua albă și am grăbit fie-care la ale sale cu cele mai dulci suveniruri în suflet!

Nicu Stajerel.

La comitat!

Viceșpanul comitatului Aradului a convocat reprezentanța comitatensă în adunare generală ordinară pe ziua de 25 Aprilie.

Atragem de p'acum luarea aminte a membrilor români să-și întocmească așa lucrurile, în cât să fie cât mai mulți la ședință. Ba ca o înaltă datorință să-și socotească toți a fi de față și a sări întru apărarea drepturilor poporului.

Răspunsul lui Berzeviczy

— Din ședința de ieri a Dietei. —

În ministerul Berzeviczy a răspuns întrebării ce-i adresase încă astăzi iarnă deputatul dr. Aurel Vlad, în afacerea școlii de stat dela Zam, unde copii români au fost duși cu sila la școala de stat ear părinții cari și-au înscris copii la școala românească, au fost amendați.

După cum era de prevăzut, ministrul, mai șovinist de cât cel din urmă solgăbirău, a răspuns că ce s'a făcut, cu lege și rânduială s'a făcut. O dovadă asta că în ceea-ce privește pornirea de a face Unguri din noi, mai ales ministrul Berzeviczy nu cunoaște margini. Un îndemn acesta cu Români să se apere și ei cu toate puterile.

Războiul ruso-japonez.

Telegramele sosite ieri aduc știri despre o îngrozitoare înfrângere pe mare a Rușilor. Cel mai mare vas de război al lor, «Petropavlovsk» s'a scufundat, dimpreună cu admiralul Makarov, tot stat-majorul și peste 600 marinari.

Eată de alt-fel telegramele cari vestesc marea pierdere:

Petersburg, la 13 Aprilie. Contra admiralul și comandantul de port Grigorovics a trimis din Port-Arthur curții imperiale ur-

mătoarele telegrame oficiale cu privire la moartea admiralului Macarov:

I. Vasul panțerat *Petropavlovsk* atingând o mină submarină, aceasta a explodat și aruncat în aer vaporul, care s'a scufundat. Flota noastră staționează sub muntele de aur. *Flota japoneză se apropie.*

II. *Admiralul Macarov probabil și-a pierdut viața.*

III. Marele duce Kiril Vladimirovici a fost scăpat, dar a fost rănit.

IV. Cu adâncă supunere trebuie să anunț Majestății Voastre, că de pe vaporul *Petropavlovsk* au fost salvați: Marele duce Kiril, 6 ofițeri, între cari și greu rănitul căpitan *Iacovlov*, două locotenenți, trei cadeți și 32 mateloți. *Toți au primit răni. Până acum a fost aflat cadavrul unui medic, a patru ofițeri, și 12 mateloți.* Flota japoneză a dispărut din horizont. Cu amănunte va servi contra-admiralul prințul Uchtomsky, care a primit comanda supremă interimară a flotei.

Moartea lui Macarov.

Paris, 13 Aprilie. Moartea admiralului Macarov a stârnit mare compătimire și consternare, căci el a fost acela în care cercurile filo-ruse au pus toată nădejdea. Marele duce Kiril, este după fratele țarului marele duce Mihail în primul loc îndreptățit la tron. La Paris se menține vestea, că a fost greu rănit. În capitala Franței se crede, că vasul *Petropavlovsk* a fost aruncat în aer nu de o mină submarină, ci de un obuz japonez.

Berlin, 13 Aprilie. Despre admiralul Macarov s'au răspândit vești foarte interesante. În cercuri diplomatice se vorbește, că Macarov deja de trei zile nu s'a fost desbrăcat, așteptând în tot momentul atacul flotei japoneze. *Macarov a fost pregătit de moarte.* În timpul din urmă a cerut de urgență trimiterea unui admiral din Petersburg, remarcând, că dacă s'ar întâmpla să cadă, imediat să primească comanda supremă acesta. Acestui admiral i-a și comunicat din nainte toate secretele strategice importante.

Impreună cu Macarov a perit întreg statul-major.

Petersburg, 14 Aprilie. Când i-s'a vestit că flota japoneză se apropie de Porth-Arthur, comandantul admiral Makarov a ieșit din port să o întâmpine și respingă. Partea cea mare a flotei japoneze sta însă ascunsă și atâta a așteptat: să iasă Makarov din adăpost, au și tăbărit atunci din toate părțile vapoarele de război japoneze asupra flotei rusești. *Makarov văzând că este atras în cursă, s'a întors spre port.* Era însă târziu. Cinci torpiloare au încunjurat vaporul «*Petropavlovsk*» și l'au aruncat în aer. A fost ceva îngrozitor: lovindu-se de mina pusă de japonezi, vaporul ca dintr'o uriașă rază de apă a sărit în sus rupt în bucăți, apoi a căzut ear în apă și s'a scufundat împreună cu 930 soldați Marele duce Kiril a fost aruncat la depărtare de 10 mile, de unde l'au scos rănit greu.

Japonezii au mai scufundat 2 vapoare de război, de pe care n'a scăpat nimeni, ear un al treilea vapor a fost stricat destul de rău, în cât abea a putut să fugă în port.

La curtea împărătească știrea a venit ca un trăsnet și a produs o adâncă durere. Țarul când a citit telegrama, s'a făcut galben ca ceara și era să leșine. Țarevna a

erupt în plâns, văduva țarevna se văita amar și ore întregi au stat apoi toți ca sfâșiați de durere. *Țarul a plâns desnădăjduit.*

Trei vorbiri nerostite.

Năsăud, 4 Aprilie 1904.

În numărul ultim al ziarului român din Bistrița a apărut unicul raport despre adunarea generală a comitetului grănițeresc, ținută în Năsăud la 28 Martie a. c. Fiind și acela defecctuos — căci a trecut cu vederea momentul cel mai marcabil al ședinței — îmi iau voie să dau următoarea scurtă întregire:

Fiind pusă în discuție chestia convictului (internatului) presidiul a dat următoarea deslușire: Comisiunea silvanală grănițerească a votat din venitul pădurilor un milion cor. pentru clădirea căii ferate cu espresa condiție, ca din aceleași venituri să se dea 400 miș cor. pentru trebuințele gimnaziului și în special pentru convict. Ministrul însă a aprobat numai votarea milionului. O delegațiune a mers atunci la comitele suprem, care însă a răspuns, că fondurile să nu aștepte bunăvoința guvernului, câtă vreme mereu îi fac opoziție; așa în chestia directoratului și a școalelor elementare. Dacă însă vor rezolvi în special afacerea directorului conform intențiunii guvernului, atunci li-se va concede grănițerilor a folosi din venitele pădurilor lor 400 miș cor. pentru fondurile culturale. Deci fiind adânc simțită trebuința unui internat pe lângă gimnaziu, *comisiunea administratoare cere dela comitet împuternicirea, ca prin ori-ce mijloace și cu ori-ce preț să câștige banii necesari.* Comitetul și-a dat învoirea unanim și fără discuție.

De alt-cum la această adunare era să se rostească una din următoarele trei vorbiri:

Unul din comisiunea administrativă (S'ar fi rostite aceste cuvinte, dacă nu venia însăși comisiunea cu propunere gata).

„Onor. adunare! E știut, că unul din drepturile de căpetenie ale comisiunii administrative este alegerea personalului didactic dela școalele grănițerești. Și e natural, ca acest drept să-l folosească scutit de amestec străin, ținând în vedere numai interesele școalelor noastre. De aceste vederi am fost conștient și la alegerile de director. Am ales în repetite rânduri persoane, pe cari le credeam prielnice din toate punctele de vedere intereselor fondurilor și institutelor noastre. Nică nu puteam lucra astfel. Și natura lucrului și statutele, cari îngăduiesc cercul puterii noastre, obligă ca exclusiv numai aceste considerațiuni să ne fie conducătoare. Nică nu trebuie, nică nu ni-e iertat să știm de alte interese. Dar guvernul are dreptul de a inspecționa lucrările noastre; a le respinge dacă sunt primejdioase intereselor generale. Și durere, mai ales în afacerea directoratului am esperiat în numeroase rânduri; că interesele particulare reprezentate prin noi, așa cum noi le înțelegem, nu încep în cadrul intereselor generale, așa cum guvernul le înțelege. Din acest motiv am venit în grave conflicte cu guvernul, și toate slortările de a duce la succes punctul nostru de vedere au rămas zadarnice. Noi nu puteam ceda, fiindcă dela început ne-am pus pe bază principiară, pe care a o jertfi înseamnă după a noastră părere a da o lovitură adâncă intereselor, pe cari suntem chemați a le reprezenta, însemna un caz de precedentă cu urmări incalculabile. Afară de aceea în afirmarea principiului nostru am mers așa de departe, încât o schimbare de front nu mai poate avea loc, fără a știrbi vaza și încrederea, ce trebuie s'o inspire corporațiunea, al cărei membrii suntem. Guvernul iarăși își are persoana sa, pe care vrea s'o susțină cu ori-ce preț. În mijlocul acestui conflict, declarația recentă a comitetului suprem, că banii pentru convict etc. numai așa ni se vor pune la dispoziție, dacă vom ceda guvernului, formează un moment, la care trebuie să ne oprim. Înștiințarea convictului e urgentă și urgentă, și noi n'am vrea să fim pricina amânării. Dar nică acea n'o putem, ca să abandonăm principiul, pentru care ne-am luptat cu atâta tenacitate. Din această stare a lucrurilor tragem consecvențele. O comisiune neangajată în luptă de principii, va putea mai ușor să resoalve chestia, fără a deveni inconsecventă și fără a-și călca demnitatea, putând să se dimită după plac în tîrguelli, ale căror preț sunt cele mai sfinte drepturi ale noastre.

Domnul Gh. (aceste cuvinte le rostea, dacă n'ar fi strigat el cel dintâi „să primește“ propunerea comisiei)

„Onor. adunare! Ați binevoit a primi propunerea comisiei adm. de a mă alege director. Deși știu, că nu dragostea față de mine a determinat aprobarea d-voastre, ci frica de a nu perde câte-va sute de mii, totuși în votul d-voastre ved și un fel de satisfacție, ce mi se dă, mai ales, că nici un glas nu s'a ridicat, ca în forma unui ultim protest să condamne purtarea mea de până acum, care atâtea greutăți și neplăceri a adus fondurilor grănițerești. În acest moment solemn pentru mine îmi aduc aminte de bunăvoința, cu care înainte de mulți ani am fost primit la gimnaziul năseudean, îmi amintesc cum m'ați ajutat la terminarea studiilor mele și cum șir lung de ani m'ați împărțit de toată dragostea d-voastre. Dar nu peste mult am fost cuprins de mregele unui spirit nefast pentru ținutul grănițesc, care a aprins în mine focul unei ambițiuni nefericite, ce mereu m'a înstrăinat de d-voastră, m'a făcut să vă desconsider, să vă disprețesc, să vă uit, și în același timp să mă apropiu tot mai tare de aceia, în ale căror mâini se află puțința intrupării aspirațiilor de aur. Rob acestor aspirațiilor n'am ținut samă că mă pun în conflict cu d-voastră și cu publicul românesc și cu drepturile fundațiilor ce administrați; n'am ținut samă, că am devenit uncealtă oarbă, cu ajutorul căreia v'au umilit și v'au intimidat pe d-voastră, cari sunteți apărătorii acelor drepturi, n'am ținut samă de nimic, ci orbiș am mers înainte spre realizarea aspirațiilor mele, așa cum mi-le sugerase spiritul fatal și cum de sine s'au desvoltat în cursul vremii. Dar în acest moment sărbătoresc altcum vreau să mă prezint înaintea d-voastră. Cavalerismul, ce ați arătat astăzi, a deșteptat în mine același sentiment cavaleresc. Afară de aceea e și genant, pentru un om care se respectă, a figura ca obiect de schimb în târgueli pecuniare. Din aceste motive declar, că nu mă reflectez la postul de director. Jertesc interesele egoiste ale unui om pentru interesele sublime ale acelor institute, a căror întemeiere se datorește unui act de altruism și idealism aproape fără păreche. Simțesc în acest moment, că blăstemul fondatorilor m'ar urmări toată viața, dacă aș mai persista într-o direcție diametral opusă cu dorința și intențiunile pioșilor fondatori. Ear după convingerea comună a oamenilor cu simț, a nu respecta voința din urmă, înseamnă a comite cel mai josnic sacrilegiu. Mulțumesc deci lui D-zeu și votului d-voastre, că mi-am smuls vëlul ce-mi împedica curata vedere și m-a scăpat de făptuirea celei mai mari blasfemii.

Unul din comitet (Aceasta vorbire nu se știe, de ce nu s'a rostit)

„On. adunare! Ați primit propunerea comisiei adm. de a se concede să întrebuințeze toate mijloacele pentru câștigarea banilor de convict. Dați-mi însă voe să vă spun, că eu nu prea înțeleg rostul acelei propuneri, așa cum s'a făcut. Chiar la prima vedere ea numai de cât apare superfluă, fiind-că și așa fără de nici o împunere specială, comisiunea are datoria de a folosi toate mijloacele și a nizei cu tot prețul spre realizarea tuturor dorințelor depuse în instrumentul fundațional resp. statutele noastre, și de bună samă propunerea n'are intențiunea de a insinua, că până acum comisiunea n'a fost la înălțimea chemării sale. Dar explicarea d-lui president ne-a făcut totuși să înțelegem, că propunerea așa de vagă și de abstractă are substrat precis și concret. Comisiunea vrea să aibă dela noi plenipotența pentru săvârșirea unui act, pe care n'ar vrea să-l resoalve independent. Pricep că e grea pozițiunea comisiei în afacerea directorului, dar nu pricep de ce voește să ia hotărârea noastră drept paravan pentru votul ei ulterior, cași cum ar vrea să decline dela sine răspunderea pentru urmărit. Deja din însași atitudinea neobișnuită a comisiei apare, că ne aflăm în fața unui caz grav, pentru care nime nu ia bucuos responsabilitatea. Dacă însă astfel este, cade-se să nu trecem așa de ușor peste lucru.

În primul rând, că e de tot greșit pusă alternativa: ori alegem pe Gh. și atunci căpătăm convict, ori nu-l alegem, deci nu căpătăm convict; căci așa ușor suntem ispititți a voi mai bucuos convictul, de cât un director cum se cade, — ci întrebarea corect pusă e: este

alegera lui Gh primejdioasă pentru institutele noastre, ori nu este. Dacă este, atunci n'avem să-l alegem! Căci e cel puțin lucru ușuratic și cutezat a clădi de o parte, ear de altă parte a lăsa să se surpe, a ceda case solide pentru castele aeriene.

Intr'adevăr e fatal pentru propunerea comisiei, că tocmai în motivarea ei ni-se spune, că comisiunea silvanală a fost trasă pe sfoară, când a votat milionul pentru calea ferată și cele patru sute de mii pentru gimnaziu etc. ca condițiune sine qua non a votării sumei prime, tragere pe sfoară cu atât mai perfidă cu cât îi cunoști mai bine minuțiozitățile. Ei bine dlor, dacă mereu suntem trași pe sfoară seduși și batjocoriți, de unde să ne luăm acel cvant de încredere în reprezentanții guvernului, care dă preț făgăduelilor lor, și de unde să știm noi, că cei-ce ne-au sedus erî, nu ne vor seduce și mâne? Dar în urmă nici nu de asta e vorba. Ci vorba e, că politica compromise-lor pe contul drepturilor noastre e și nesigură și nedeamnă și primejdioasă. Ori avem drepturi, ori nu avem. Dacă le avem, să le apărăm și validităm cu energia și cinstea cuvenită. Baniți pădurilor sunt ai noștri, dispunem peste dânșii; să cerem deci bazați pe dreptul nostru. Ziceți că nu ne iau în seamă! Se poate, fiind-că nu le impunem și ne cunosc pactabilii. Dar nu prin șovăeală vom putea impune, ci prin luptă sdravănă și conștientă. Cazul de astă vară ne poate fi instructiv: în urma ținutei constante a comisiei, dl Gh. a fost transferat la alt gimnaziu și numai intrigilor sale precum și acelora dintre noi, cari l-am ținut de căput, avem a mulțami fericirea de a-l vedea și azi în mijlocul nostru. Și tot al nostru e dreptul de a alege director. Dar să nu lăsam să se facă pendente unul de altul două lucruri, cari n'au nimic comun și cari cad în deosebite sfere de competență. În exercitarea drepturilor nu încap tirgueli, căci nu ne sunt de vânzare. La aceasta ne îndreptățim nici comitetul nici comisiunea. Dacă însă sunteți de altă părere și credeți, că dreptul de a alege director se poate pune în vânzare, atunci să fim cel puțin firgari bunli. Să știricim după vr'un director, care s'ar plăti și mai bine. Și să ia comitetul concluz, ca în vremuri de lipse materiale să poată comisiunea penziona din profesorii aștia, cari numai cer și nu ne dau nimic, și să alegem de cel stabil, baremî suta de mii unul. Trăim epoca converziunilor! să-i convertim în profesori, de cari guvernul pune în circulație; atunci cel puțin nu vom avea de furcă cu fișpanul și cu secretarul său. — Fiind-că însă totuși nu e așa, eu propun ca să rămânem pe baza de drept, ce suntem chemați a o apăra și să respingem cu toată energia amestecul ilegal al comitetului, care prin enunțianții, pe cari nu-l în drept să le facă, vrea să-și impună voința în hotărârile noastre viitoare“.

Ieșind din sala de consultare mereu îmi sunau în urechi vorbele „se primește“ și blăstămam în gând pe Simon, care a făcut pe Troieni să bage calul în cetate.

D. Ciocan, grecul viclean — se recomandă iarăși atențiunii românilor grănițerei.

t.—n.

Din străinătate.

Alegerile în Franța.

La 1 Mai vor fi în 36.000 comune alegerile comunale, pentru cari să fac mari pregătiri. Reunirea republicană democrată, care a ales de președinte de onoare al ei cu unanimitate pe Waldeck-Rousseau, a lansat deja un apel către alegători, în care îi provoacă, să-și dea votul numai astor fel de candidați, cari sunt aderenți al independenței absolute și a laicizării instrucțiunii, dar n'au nici o legătură cu vr'un partid din dreapta guvernului. Cu alte cuvinte, aceasta ar însemna un afront guvernului lui Combes. Dar pe de altă parte, cum vedem, nici după căderea lui Combes n'ar urma zile mai senine pentru biserică, de oare-ce partizanii lui Waldeck-Rousseau sunt în principiu de acord cu politică destructivă și anticreștinească a guvernului actual.

*

Căsătoria civilă facultativă în Suedia.

Camera Svediei în ședința sa de Sâmbătă a adoptat un proiect de lege, care admite căsătoria ci-

vilă facultativă între partide și în casul, dacă atât mirele cât și mireasa sunt fi ai bisericii de stat protestante.

Tratatele comerciale române.

Imediat, ce camera va adopta noul tarif vamal, guvernul român va abdice tratatele comerciale de până aci, și va începe pertractările vor începe mai întâi cu Germania, apoi se vor continua cu Italia și la fine cu Austria.

Rusia și convențiunea anglo-franceză.

Marele Ambasador rus la Paris, *Nelidov* a declarat naintea unui colaborator al lui „Temps“ că convențiunea anglo-franceză a provocat în Rusia îndoită indetulare. Ca amica Franței, Rusia se bucură de ori-ce eveniment norocos, ce este favorabil pentru Franța. Ca asociata Franței, Rusia salută cu deosebită bucurie noua garanță a forței și siguranței, ce Franța a câștigat prin această convențiune. Este clar, că înțelegerea dintre ambele puteri a scăpat pe Franța dela multe năcazuri, și dela câte-va greutăți, ce păreau imposibile de a fi înlăturate. *Din acest motiv înțelegerea dintre Anglia și Franța este de mare preț și pentru Rusia.* Poate și aci se va dovedi de adevărată zicala: Amicii amicilor noștri sunt amicii noștri.

Proces între statul Congo și Belgia.

Din Bruxela se comunică știrea, că în urma multelor diferențe dintre Belgia și statul Congo, este probabil, că se va ajunge la proces. De oare-ce lucrul este de caracter acut, regele *Leopold*, care a petrecut la Wiesbaden, s'a rentors la Bruxela, pentru a se înțelege cu secretarul statului Congo asupra împedcării procesului. Nici aceea nu este imposibil, că în afacerea aceasta va ajunge naintea juriului de pace dela Haaga.

Expediția engleză din Tibet.

Ziarul „*Novoi Vremia*“ azi iar se ocupă cu expedițiunea engleză din Tibet, scriind, că acest pas cutezător al Angliei este îndreptat direct contra Rusiei. Cu ocuparea Tibetului Anglia nu voește alta decât să creeze noue dificultăți imperiului rusesc.

Incassarea restanțelor de dare

(Două ordinațiuni ministeriale.)

Foia oficială „*Budapesti Közlöny*“ de la 31 Martie publică sancționarea legii despre îndemnitatea budgetară. Deodată cu aceasta încetează starea de exlex, care durează de la 1 Maiu 1903.

Din incidentul acesta ministrul unguresc de finanțe a dat două ordinațiuni, în cari se cuprind favorurile esențiale ce li-se acordă contribuabililor, cari au rămas în restanță cu plățirea dărilor pe 1903.

1. Prima ordinațiune se referă la încassarea dărilor, respective restanțelor ce nu s'au putut încassa de la 1 Maiu 1903 și conține următoarele dispozițiuni mai însemnate.

a) Dările publice și echivalentele cari după lege au devenit scadente în al doilea, al treilea și al patrulea pătrar al anului 1903, precum și acele, cari ar fi devenit scadente în primul pătrar al anului 1904 și cari nu s'au plătit până la intrarea în valoare de lege a articolului IV din 1904 (îndemnitatea budgetară) — devin scadente în această zi 31 Martie și în timp de 15 zile trebuie să se plătească. În cas de neplătire la acest termen, interesele (cametele) de întârziere se calculează de la ziua intrării în valoare a legii amintite (art. IV din 1904).

b) Competențelele (de dare) față cu cari după 31 Martie 1903 s'au dat provocări de plată, însă nu s'au plătit trebuie să se plătească în timp de 30 de zile de la înțrarea în vigoare a art. de lege IV 1904 (îndemnitatea) și cametele de întârziere se socotesc începând cu ziua, care urmează imediat după expirarea termenului de 30 de zile.

II. § 4 din art. de lege amintit autorisează pe ministrul de finanțe, ca să dea termen de amânare pentru plățirea restanțelor de dare pe al doilea, al treilea și al patrulea pătrar din anul 1903, precum și pe primul pătrar al anului 1904. Amânarea se dă însă acelor contribuabili, cari cer aceasta prin petițiune, și li-se iartă interesele (cametele) de întârziere.

Spre scopul acesta se ordonă următoarele: Direcțiunile financiare sunt împuternicite să dea amânare de termen de plată tuturor contribuabililor, cari cer aceasta până la 1 Septembrie anul curent (1904), dacă pretensiunea nu e periclitată și dacă cutare contribuabil nu poate să plătească de-odată restanța întreagă, fără de a nu fi ruinat materialmente. Amânarea se dă pentru datoriile de dare directă ce nu s'au plătit de la 1 Maiu 1903 până la 1 Aprilie 1904, precum și pentru alte datorii publice restante, ce se încasează sub controlul autorităților financiare.

Amânarea să se dea cu concesiune de rate de plată, așa însă, ca termenul de scadență pentru rata ultimă, să nu treacă peste finea lunii Septembrie 1905.

Măsura ratelor și termenul de plătire, vor hotărî-o direcțiunile financiare.

Amânarea pentru restanțele dărilor directe se poate da cu liberarea de camete, însă pe lângă condițiunea și avertiserea clară, că favorul acesta nu se estinde și asupra dărilor scadente la 1 Aprilie 1904 și la acele, cari devin scadente după acest termen. Mai departe neglijarea plății dărilor curente, precum și a oricărei rate restante va avea ca urmare pierderea favorului, deci în astfel de cazuri întreaga datorie devine scadentă de-odată și este a se încasa dimpreună cu competențele legale.

În cas când contribuabilul, care cere amânarea ar avea restante încă din timpul dinainte de 1 Maiu 1903, acordarea amânării este a se condiționa hotărît de la aceea, ca o astfel de restanță vechiă să se plătească într'un timp anumit scurt.

Fiind-că favorul liberării de camete de întârziere nu se estinde și asupra restanțelor mai vechi de 1 Mai 1903, trebuie să se încaseze după ele cametele legale.

În urma celor înșirate direcțiunile financiare pot da amânare de plată tuturor acelor, a căror dare anuală nu trece peste suma de 500 cor.

Petițiunile contribuabililor, cari plătesc dare mai mare de 500 cor., sunt a se adresa ministrului de finanțe, în Budapesta.

Contribuabilii pot să-și înainteze petițiunile pentru acordarea plății în rate nu numai separat sau colectiv în scris, ci și verbal, și nu numai la direcțiunile financiare, ci și la oficiile de dare regești designate de direcțiunile financiare. Petițiunile trebuie să se primească libere detimbru.

Ordinațiunea nu se referă la creditele liberate pentru reconstruirea viilor nimicite de flozeră, nici la taxele ce le încasează notaril publici regești de la pertractările după rămasuri, cari taxe se încasează ca și dările publice, precum nici la competențele fondului regnicolar de pensii a învățătorilor.

Repartizarea excedentului bugetului României.

De ministru de finanțe al României a depus pe biroul Camerei proiectul de lege pentru repartizarea excedentului de 32 milioane lei. Din această sumă, 2 milioane lei fiind întrebuințați la plata surplusului anuității împrumutului de 185 milioane, contractat pentru consolidarea împrumutului de 175 milioane în bonuri de ale tesaurului, proiectul de lege este relativ numai la restul de 30 milioane.

Suma aceasta este astfel repartizată: 18 milioane ministrului de lucrări publice, 1,500.000 ministrului de culte și instrucție, 600.000 ministrului de domenii, 500 de mil celui de interne și 380.000 celui de finanțe.

Din suma de 18 milioane destinată ministrului de războiu, 4 milioane vor servi la construcții militare, 3 milioane pentru echipamentul trupelor și 11 milioane pentru munițiuni.

Din cele 9 milioane destinate ministrului de lucrări publice, se va prelungi calea ferată dublă București Ploiești dela Crivina la Ploiești: se va urma construcția noii linii Cernavoda Constanța, începând cu Murfatlar; se vor construi magazii în mai multe gări spre adăpostul cerealelor, și vre-o 600.000 lei vor fi întrebuințați pentru poduri și șosele.

Din suma de 1 milion și jum. acordată ministrului de culte și instrucție, 600.000 lei vor servi la construirea de biserici și școli în satele locuite de Români în Macedonia, iar restul 900.000 lei pentru construirea unei catedrale la Galați și restaurarea mai multor biserici și monumente publice.

Cei 600.000 lei destinați ministrului de domenii vor fi întrebuințați la reparațiunile și ameliorările ce trebuie făcute la diferite stațiuni balneare ale Statului și pentru parcelarea pământurilor de pe domeniul public din Dobrogea, cari vor fi date veteranilor și țăranilor.

Cei 500.000 lei destinați ministrului de interne, vor servi la construirea unui sanatoriu pentru tuberculoși și la mărirea ospiciului de alienați dela Mărcuța.

Cei 380.000 lei destinați ministrului de finanțe, vor fi întrebuințați la diferite construcții necesare acestui minister și anume pentru regia monopolului Statului.

Cele trei milioane de lei cari rămân la excedentul exercițiului anterior vor fi considerate ca rezervă impusă de legea asupra întrebuințării excedentelor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 15 Aprilie 1904. ✓

— **Concertul Popovici-Dima.** Am anunțat deja că celebrii noștri artiști: D-na Maria Dima, Dumitru Popovici și George Dima vor da pe timpul sinodului eparchial un concert public în Arad. Primina zi deja și invitațiile din care vedem că acest concert se va da *Marți la 6/19 Aprilie*. Credem că nime nu va scăpa privilegiul de a asculta pe cei mai distinși artiști români, cari au adus și în străinătate cinste numelui românesc.

Am primit următoarea invitație:

Invitație. Cu tot respectul vă invităm la Concertul Popovici-Dima care se va da în Arad Marți la 6/19 Aprilie 1904 în sala dela hotelul „Crucea Albă”. Inceputul punctual la 8 ore seara. Prețul de intrare: Locul I. 5 coroane, locul II. 4 coroane, locul III 2 coroane, stalul 2 coroane. Galerie: rîndul I. 2 coroane, rîndul II. și III 1 cor. Locurile lângă perete: Numerii 1—10 (dreapta și stînga) 3 coroane, numerii 11—20: 2 coroane. *Biletele se pot procura dela librăria Petru Simion în Arad (Strada Deák-Ferencz, casele Bonciu) și în seara concertului la casă între orele 7—8.*

PROGRAMUL CONCERTULUI:

I.

R. Leoncavallo. Prolog din opera „Bajazzo”. — Dumitru Popovici.

a) G. F. Händel. „Verdi prati”, arie)
din opera „Alcina”)
b) R. Strauss. „Traum durch die Dämmerung”) Maria Dima.
c) E. Grieg. „Im Kahne”)

a) H. Kirchner. „Solomoane căpitane”) D. Popovici.
b) Linaru. „Prinde-mi-te-aș”)

a) F. Liszt. „Loreley”)
b) H. Wolf. „Mein Liebster singt”) Maria Dima.
c) „Ich hab' in Penna”)

a) C. Loewe. „Erl König”) D. Popovici.
b) Schumann „Ich grolle nicht”)

II.

a) G. Dima. „Dorința”)
b) „Pe când soarele de vară”) Maria Dima.
c) „Leagăn verde”)

Tinerimeî universitare.

— La concertul din Ghioroc. —

V'am văzut. — V'am admirat
Cântul vos' ne-a fermecat.
O nespusă bucurie
Dat-ați mândrei Podgorie.
Și vă nălțăm pân'la nori,
Pui de lei, mândri feciori.
Zeul Marte să 'ncunune
Fruntea voastră cu renume;
Minerva să 'mpodobească
Cu știința sa cerească
Inima voastră română
Ca să fie 'n vezi stăpână
Peste neamul nost cel blând
Cât a sta p'acest pământ.
Noi cel vechi dăm înapoi,
Striviți de griji și nevol,
Voi să dați tot înainte
Cu suflet și dor ferbinte
De a lucra cu drag și spor
Pentr'un falnic viitor.
Să trăiți, să înfloriți
Mulți ani să ne 'nveseliți!

Nicu Ștețarel.

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare).

Intr'aceasta Wurmser retrăgându se în Tirol și primind o armată ajutătoare de 20.000, pași eară în ofensivă. Avea de gând să elibereze Mantua, pe care Francezii o împresură de-a doua oară. Dar mișcările mai noui avură ca și consecvență noui înfrângerii. Fiind bătut într'una de Bonaparte, se refugia în sfârșit cu rămășițele oastei sub zidurile Mantuei, nu ca salvator, pe-cum spera să vină, ci ca și fugar, care caută însuși ajutor.

Armata sa, luând și garnizoana, d'abea mai număra 33.000. În privința numărului, adevărat, era mai mare ca oștirea asediată, care nu trecea peste 25.000 oameni, dar curagiul 'l-a pierdut cu desăvîrșire după bătăliile dela: Bassano, Due-Castelli și San-Giorgio. Împăratul Francisc însă știe bine, că Wurmser 'l-e cel mai bun mareșal și Mantua cheia imperiului; nu putea deci suferi pierderea lor. Guvernul din Viena a înființat o nouă armată și generalul Alvinczy se apropia cu 60.000 soldați în ajutorul lui Wurmser.

Bonaparte făcu reproșuri amare guvernului său, că lui nu 'i-a trimis nimic. „Armata din Italia e înjumătățită, — scrie într'o epistolă adresată directorului — „se compune deja numai dintr'o mână de oameni. Eroii dela Lodi, Castiglione, Bassano sau au murit pentru patrie, sau zac prin spitaluri. Joubert, Lannes, Victor, Murat scl. sunt răniți. Acei dintre viteji, cari mai

sunt cu mine, se uită în fața morței înconjurați fiind tot într'una de pericole. Poate în curând va veni ceasul de moarte viteazului Augereau, neînfricatului Massena, lui Bethier, mie însu-mi, și ce li-se va întâmpla vitejilor noștri soldați?”

Dar norocul nici acum nu părăsi steagurile tinerului și genialului general. În deșert lupta contra lui bătrânii general și soldați ai Austriei. Bătălia de trei zile, în care s'a măsurat cu Alvinczy, se sfârși cu victoria dela Arcole. Aci s'a întâmplat, că Bonaparte văzând, că grenadirii săi în urma focului oribil al dușmanului stăteau la îndoială, puse mâna pe standard și așa năvăli pe podul din Arcole, unde cadavrele zăceau în grămezi.

„Soldați! sau nu mai sunteți vrî eroii dela Lodi?” — striga — „urmați-mă!”

Tot astfel făcu și Augereau. Și aceste exemple vitejești deciseră soarta luptei. Alvinczy perdu 30 tunuri, 5000 prizonieri și 6000 de morți; Wurmser se retrase între zidurile Mantuei.

Alvinczy își mai încercă odată norocul și erumpse din Tirol, unde 'l-au alungat Francezii. Dar în zădar a fost ori-ce opintire. În 14 Ian. armata lui Alvinczy fu bătută de tot lângă Rivoli. Era încă în toiul luptei, când i-se anunță lui Bonaparte, că o armată austriacă comandată de generalul Provera se grăbește spre Mantua, pentru a se uni cu cei d'acolo. Bonaparte lăsă prigonirea lui Alvinczy lui Massena, Joubert și Murat, ear el se întoarce contra lui Provera și îl sili să depună arma înaintea ochilor garnizoanei de Mantua.

- a) G. Dima. „Mugur mugurel“)
 b) „ „ „Stii tu mandru“) D. Popovici.
 c) „ „ „Hop turca-furca“)
 a) C. Loewe. „Spirito Santo“) Maria Dima.
 b) „ „ „Kleiner Haushalt“)
 a) Dima Alexandri „Groza“) D. Popovici.
 a) I. Scarlatescu. „Doina“ . . .)
 b) H. Kirchner. „Foaie verde de) Maria Dima.
 bujur“ . . . .)
 a) R. Wagner. Arie din opera)
 „Hollander“ . . .) D. Popovici.
 b) I. Megerbeer Balada din opera)
 „Africana“ . . . .)

Secțiunea meseriașilor români dela „Asociațiunea Națională Aradană“ vè invită respectuos la petrecerea de joc împreunată cu concert și reprezentațiune teatrală ce se va ținea în frumoasa sală a «Casei Naționale» din Arad Dumineca Tomii în 4/17 Aprilie 1904. Prețul: Locul prim 2 cor.; locul al doilea 1 cor.; tinerimea stud. loc de stat 50 fil. Venitul curat este destinat «Casei naționale», pentru arangiarea binei. Suprasolviri se primesc cu mulțămintă la adresa episcopului primar Constantin Don, și se vor cuita publice.

PROGRAMA:

1. „Dorul“ cor mixt de I. Murășan. 2. „Sună buciumul“ cor bărbătesc de I. Vidu sub conducerea dlui Dimitrie Simea pedagog curs IV. 3. „Dela sat“ piesă populară în 4 acte de N. Macoviștean. Persoanele: Pavel, țeran bogat dl Sava S. Demian. Maria, soția lui d-șoara Elena Lucaciu. Florica, fata lor d-șoara Ecaterina Lucaciu. Ilie, țeran sêrac dl Lazar Tanascu Stana, soția lui d-șoara Silvia Dublea. Lisandru, fecior de țeran dl Vasiliu Huf. Vasiliș, fecior de țeran dl Ioan Gabor. Ianco, fibiriu dl Ioan Filimon. Un preot, dl Vasiliu Maghiar. Un învățător, dl Pavel Gligorescu. Reprezentanți comunali, bărbați, femei, gendarmi. Locul un sat românesc. După reprezentațiune urmează joc. Începutul la 8 ore.

— **Senator condamnat la temniță.** Senatorul american, *Burton* a fost condamnat de către tribunul pentru abus de oficiu la temniță de 2 an și o sumă considerabilă în bani. În urma asta și din senat va fi exchis. Acum se vestește din New-York, că senatorul a reînviat procesul, așa că va mai putea lua parte nițel timp la șe-

Acum nici Wurmser nu se mai putea susține în Mantua. Deja pe toți caii și-au mâncat și nu erau mai multe proviziuni, decât pe trei zile. Trebuia să capituleze. În 2 Febr. 1797 intrară trupele franceze în Mantua. Italia era pentru Austriaci perdută.

La predarea festivă a cetății însă Bonaparte n'a fost de față. Trimițend înainte un mic detașament comandat de Lannes, a pătruns în Romagna, ca să-l înfrice pe papa, care era aliat cu dușmanii Francezilor. „Eu sunt prieten poporului italian“, vestea, pe unde trecea. Ear ostirea papală nici n'a îndrăznit să facă opoziție serioasă. Spaima intrase în Roma. Pius al VI-lea voia să fugă la Neapoli și se bucură, când a putut obține pace cu ori-ce condițiuni A plătit 15,000,000 franci ca despăgubire de războiu, abzise de dreptul privitor la Avignon, cedă republicei franceze Bologna, Ferrara și Romagna și mai multe cap'd'opere alese de Napoleon, din galeria de tablouri din Roma.

Numai guvernul austriac se mai codea încă a lega pace. Loviturile cele mari tot nu stinseră ura nutrită contra republicei franceze. Chemă pe cel mai norocos comandant al său, pe arhiducele Carol, dela Rhin și-l trimise împotriva lui Bonaparte. Dar în 16 Martie lupta de lângă Tagliamento a nimicit toate speranțele frumoase, puse în arhiducele Carol. Armata austriacă se retrage și Francezii intră la 31 Martie în capitala Karinthiel, Klagenfurt. Războiul urmă acum deja în Austria. Bonaparte voia să ducă flamura tricoloră a republicei până-n zidurile Vienei. Dar când i-s-a vestit, că ostirea dela Sambre și Rhin nu se mișcă din pozițiile luate,

dințele senatului, deși de prezența lui în senat nime nu ia act.

— **Un nou baron jidov.** Sub acest titlu „Alkotmány“ aduce știrea că Tisza în curend va propune ca M. Sa să facă un nou baron jidov: pe Back Alfred, fabricant în Győr.

— **La o judecatorie engleză.** Ziarul *Daily Telegraph* publică următorul dialog dintre procuror și martor:

— **La o judecatorie engleză.** Ziarul *Daily Telegraph* publică următorul dialog dintre procuror și martor:

— **La o judecatorie engleză.** Ziarul *Daily Telegraph* publică următorul dialog dintre procuror și martor:

Proc. Văzut-ai d-ta — știu, că nu ai văzut, dar trebie să te întreb, la 24 — deși n'a fost la 24, ci la 25 l. trecută, în acte este greșit actul — pe acuzat? Propriu zis nici nu este aci vorba despre acuzat, deoarece-ce se amintește și despre contra acuză, dar asta d-ta nu o înțelegi — deci, da ori ba? La o întrebare de așa fel, sermanul martor spăriat se uită, cât-va timp, după care zisă de tot automatic cu o față cât se poate de proastă:

— Ce?!

— **Demonstrațiuni în Madrid.** Cu ocaziunea unei procesiuni bisericesti, cum se anunță din Madrid, numeroși francmazoni au improvisat o demonstrațiune pe strade, care a tras după sine ca urmare o contra-demonstrațiune, aclamând șgomotos armata. Sub durata acestor turburări de stradă s'au tras și mai multe focuri din mijlocul demonstrațiilor, ceea-ce a provocat nespusă panică în mulțime.

Demonstrații apoi au bombardat cu pietri casa primarului. În urmă demonstrațiunea începu să devină atât amenințătoare, încât gendarmii și agenții ordinii publice s'au văzut nevoși să facă us de armă. Mai mulți inși au fost vulnerați ear câți-va deținuți.

— **Buri la expoziția universală din St. Louis.** Din New-York vestește cablul, că legendarul erou al Burilor, generalul *Cronje* a sosit la St-Louis cu 200 de Buri să dea acolo pe bani câte-va reprezentățiuni, reproducend unele scene din războiul sud-african, și arătandu-și tactica sa, ce a observat în campania cu Englezii. Aceste reprezentățiuni acum au fost interzise, — așa că *Cronje* care n'a avut cunoștință despre aceasta a venit în zădar la St-Louis. Se putea eventual simți jignit superbul Albion în prestigiul său militar!

— **Regele Edvard în Marienbad.** Regele Angliei, cum se anunță din *Marienbad*, și anul acesta va veni cu toată siguranța la băile de acolo, pentru a începe earăși cura de slăbire. Eri au sosit mai mulți oficanți înalți englezi, pentru a face pregătirile necesare pe timpul, cât va petrece regele la băi, care în luna Iunie va sosi la *Marienbad*.

ca să-i spriginească, își schimbă hotărârea. Scrise arhiducelui Carol, să împartă cu el gloria dând pace Europei. „Bravii soldați, când continuă resbelul, doresc pacea. Sau n'am omorît destui oameni? Cât despre mine, d-le general, dacă acest ofert, ce Vi-l fac, ar scăpa viața numai unui singur om, voui fi mai mândru pentru laurii de civil, pe cari îi merit prin aceasta, decât pentru cea glorie tristă câștigată cu faptele-mi militare.“

În Viena, unde curtea deja se grăbea în rușii și trimițend pe micii prinți și princese spre Ungaria, scăzu acum întru-cât va spaima. Împăratul trimise imediat un plenipotențiat în tabăra franceză și se statoriră punctele de pace premergătoare.

Punctul întâiu conținea, că împăratul recunoaște republica franceză. Bonaparte esclamă:

„Șterjeți d-voastră aceasta. Existența republicei este clară ca soarele. Articolul acesta e numai pentru ziare.“

Acum veni rîndul Veneției. Nobilimea d'aci, care simpatiza cu Austria, avea tot astfel de ură contra republicei franceze, ca și preoțimea. Măcelul din Verona, unde mulțimea atîțată la sărbătorile Paștilor ucise mai mulți Francezi, dădu ocazie lui Bonaparte, pentru a pași contra republicei dușmănoase cu toată energia. „Trebie nimicit numele Veneției și stîrpit acest guvern setos de sânge“ zise Napoleon secretarului său Bourienne. Și ordonă soldaților, că unde întănesc trupe venețiene, să le considere ca pe dușman și să rupă efigia leului San-Marc a tuturor orașelor din „terra firma“.

Republica venețiană privi lovitura cu o lașă umilință. Nici nu s'a apărat. Consiliul cel mare se disolvă de bună voie și predete puterea de stat în mâinile poporului. În 16 Mai generalul Baraguay d'Hilliers arboră pe piața San-Marc tricolorul francez. Leul San-Marc și statuetele de metal din Corinth au fost transportate la Paris. Superba, odinioară așa falnică Veneție, a încetat de-a mai exista.

Negocierile de pace cu împăterniciții Austriei se lungiră, încât Bonaparte începu să-și piardă răbdarea. Guvernul austriac de obicei promitea în momentul pericolului toate și mai târziu voia să le retragă. Diplomaiții săi se pricepeau la șiretelicuri d'acestea. Pe de altă parte îl supăra pe Bonaparte și farizeismul guvernului său. Directoriul era jels; reputația și norocul cel mare a tinerului general făceau să tremure acești oameni neputincioși. Royalistii, cari ajunseră din nou la putere în Paris, atacau vehement pe Bonaparte în presă și de pe tribună, zicend, că prin ocuparea Veneției a violat drepturile internaționale. Bonaparte se întristă mult auzind aceste atacuri.

„Pot să contez!“ scrie într'o epistolă adresată directorului, „în urma celor ce am făcut dacă nici nu la triumf, cel puțin la pace și la protecția cea mai înaltă a republicei; dar mă cunosc rău, mă bănuiesc și defaimă; folosesc în contra-mi toate acele unelte jostnice, prin cari politica are datină să prigonească“. A repetă rugarea de concediare. Dacă directoriul nu-l știe apăra în fața bănuelilor înjositoare, nu-l dea ce-l puțin voce a se retrage; el nu mai are

— **Regele Spaniei desmoștenit.** Azi a fost desfăcut testamentul reginei Isabella, moartă erf. Mare surprindere a cauzat când s'a aflat dintrânsul, că regele Spaniei, Alfonso XIII. a fost exchis din rîndul moștenitorilor. Averea de zece milioane a moștenit-o eredele principal, soția ducelui bavarez Ludovic.

— **Husarul cărui i-s'a urît de viață.** Doi husari vorbesc la olaltă în curtea casarmei:

— Hei frate mi-am urît viața, zisă unul adînc oftînd.

— Dar ce ți-i?

— Nu mi-i nimic! Imi iubesc serviciul, și calul imi iubesc, vî iubesc și pe voi, dar aș voi odată să merg acasă. Numai de ar fi un război, să mor și să ajung cât de grabă în raț. (Husarul cînd moare, îl duc ingerii în raț, susține credința poporului maghiar).

— În raț? Aș! D'apoi cugeți că acolo ți-a merge mai bine?

— Acolo cel puțin nu trebuie să port grija calului.

— Dar și acolo ai avea o soarte cât se poate de grea. Pentru-că dacă Dumnezeu rînduește ploaie, toată ziua trebuie să cari apa cu găleata în nori; dacă e să cadă rouă pe pămînt, trebuie să plîngi toată ziua; dacă e să tună și fulgere, neconținut trebuie să injuri (Injurătura husarului = cu tunet și fulger!.); afară de astea în toată dimineața trebuie să sfîngi luminile de pe cer, ear seara să le aprinzi eară...

— **Retragerea colonelului Marchand din armata franceză.** Unele ziare, cum se telegrafează din Paris. declară de tendențioasă știrea, că colonelul Marchand, care substituie interimal pe ministrul de război, și-ar fi prezentat ministrului president demisiunea, — altele însă o confirmă cu toată rezoluțiunea. „Figaro“ pretinde a ști, că atașatul militar francez și marele ambasador rus la Paris zadarnic au intervenit pe lângă ministrul de război francez, ca acesta să permită colonelului urmărirea operațiunilor strategice ale armatei ruse din cartierul general al statului major militar rus. Ministrul a denegat această cerere sub cuvînt, că a plecat deja la fața locului o comisiune franceză cu acest scop.

Conform unei telegrame sosite mai tîrziu colonelul Marchand are de gînd să părăsească armata franceză, și să intre în serviciu rusec, — cu atât mai ales, cu cât după a sa părere își considera cariera de sfîrșită în Franța în urma fraternizării cu naționaliștii.

Acest Marchand este acela, care înainte de asta cu 2 ani a provocat conflictul Fashodei între Franța și Anglia, în cât era să erumpă război între aceste două puteri. De atunci naționaliștii îl glorifică ca pe erou național. D'aci se explică și

dispoziție nici spre continuarea războiului, nici pentru petrectările de pace.

Tot așa iritat se purta și cu diplomații austriaci. Kobentzl, delegatul Austriei, căuta cu șiretenia și finețea lui de vechi diplomat o cale de-a eși din încurcătura. Bonaparte se aprinse de mînie.

„D-voastră voiți război? Bine. Fie dar“

Și apucă un scump vas pentru cea, pe care Kobentzl, după-cum se lauda nu odată, l-a primit ca dar din partea țarinei Echaterina și îl trînti la pămînt, de se fărîmă în miș de bucăți.

„Vedeți — exclamă dînsul — așa voiu zdrobi și monarhia d-voastră“.

Cu aceasta părăsi sala de sfătuire.

Kobentzl, ca lovit de trăsnet, se uită împetrit în urma lui. Celălalt trimis austriac, marquisul Gallo, fugi speriat după general și îl petrecu între reverințe și complimente adînci până la trăsura.

Tractamentul sever a folosit. Austria se umili. În 17 Octomvrie al anului 1797 pacea fu semnata în Campo-Formio. Austriacii abziseră de Lombardia, Belgia și ținuturile de lângă Rhin. Ca despăgubire au primit Veneția.

Traducere Aldor de Mircea.

(Va urma).

simpatia sa pentru aceștia, simpatie, care l-a făcut impopular naintea celor-l'alte partide politice.

— **Hymen.** Eufemia Filipescu și Stefan cav. de Zopa oficiant la guvernul țării în Sarajevo au onoarea a înștiința cununia lor, care se va ținea în 4 Aprilie st. v. 1904 la 12 ore amiază în biserică sârbească-ort. în slav. Brod.

Necrolog. Ingeristrăm cu durere următorul anunț funebral care pune în doliu pe un părinte iubitor, numeroase rudeni și prieteni:

Nicolae Roxin, protopresbiter gr.-or. rom. în Măhkerék cu soția Maria Szantay ca părinți, Silviu și Nicolae ca frați în numele lor și al consăngenilor cu inima frîntă de durere anunță adormirea în Domnul a iubitului lor fiu, frate și consăngean Alexandru Roxin, practicant comitatens întemplată la 30 Martie (12 Aprilie) a. c. 6 $\frac{1}{2}$ ore a. m. după grele și scurte suferințe în etate abea de 23 ani.

Rămășițele scumpului defunct după sigilarea întemplată la 31 Martie (13 Aprilie) a. c. la 11 ore a. m. în Oradea-mare, Strada Beöthy Ödön nr. 22 să vor transporta cu trenul în zi după amezăzi la 4 ore 20 min. în comuna natală Măhkerék și acolo în ziua de 1/14. Aprilie a. c. precis la 12 $\frac{1}{2}$ ore după săvîrșirea serviciului funebral după ritul ort. rom. să vor depune spre odihna vecinică.

Oradea-mare, 30 Martie (12 Aprilie) 1904.
Fie-i țîrina ușoară și memoria bine cuvîntată!

Celor îndurerați trimitem condolența!

— **Durere de stomac. Sgârçuiuri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipset de ape, tit, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri, este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.**

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. — —

În contra tusei, catarului (troahnă) răgușelei, flegmei și iritațiunigătului este de un efect eminent, pastilele de pept »Senna.« Prețul 1 cor. Se pot căpeta în farmacia la »Maria Fecioară« a farmacistului Kossuth Pál, Arad, piața Boros-Béni Nr. 15.

Poesii populare.

Culese de: Pavel Binchici, june din Șiria.

Bade de dor și de drag
Ți-am scris numile pe prag.
Serie-mi bade și tu al meu.
Să-ți iert eu păcatul tîu.
Pecatul și jurămîntul,
Mîncă-te-ar, bade, pămîntul.
Bade m'ai iubit odată
Nu mă face-acum uitată,
La lume să fiu hilită,
Că de tine-s părăsită.
Bade cum te-ai îndurat.
De pe mine m'ai lăsat
La toți oamenii de sfat.
Inimuța mă întreabă,
De ce sunt tristă și slabă.
Tristă slabă voi tot fi,
Ce-am perdut no-i mai găsi,
C'am perdut un fecior drag.
Ce mi-au fost foarte pe plac.
Plîngeți ochi și lăcrămați.
Că voi sunteți vinovați.
Ce vedeți, voi nu lăsați,
Ce iubiți nu mai uitați,
Frunză verde frunză lată,
Bată-mite mîndră bată,
Bată-te norocu în post,
Că de cînd eu te cunosc,
De tine tot drag mi-a fost.

Anunț literar.

În tipografia diecesană din Arad s'a pus sub tipar și în scurt timp va apare în a III-a ediție:

„Rugăciunile scolarilor și cîntări bisericesti“.

Această ediție e mult îmbogățită, că pe lângă materialul din trecut mai cuprinde: Căntavasiile „Deschidevoiu gura mea“ și „Crucea însemnând Moise“ cari se cîntă mai mult peste an; apoi, rugăciunile la masă, „Polieleul“ cu toate pripelele „Mărimute“ de peste an etc., astfel, că cartea cu 3—4 coale de tipar va fi mai mare ca cele din trecut. Totuș prețul s'a ridicat numai cu 10 fil., așa că în loc de 30 fil. va fi cu 40 fil. (20 cr.). Legătură elegantă aurită. — Cea mai folositoare carte pentru școlari și adulți.

Se poate comanda dela tipografia diecesană, librăria Petru Simțion și învățătorul Nicolae Ștefu, Arad. Cumpărătorilor până la 40 exempl. se dă 10% — dela 50 în sus 20%.

POȘTA REDACȚIUNEI.

Pecicanului. Dacă s'a făcut vre-o călcare de lege cu alegerea de învățători, este treaba Consistorului să judece. Noi avem încredere în Consistor. Să așteptați deci și D-V. Publicînd toate prin foi, se inversunează mai mult spiritele.

Cornîțel, Bihor. Dacă așa a făcut învățătorul I. Antonescu, își va lua răsplată dela Consistor. Faceți acolo arătare. În foaie nu-i loc pentru asemenea lucruri puțin înveselitoare.

P. Olariu, Ciacova. Poesii populare și poezii publicăm cu plăcere. Iosif Eremie, Vrană. Da, se poate! Cum să se facă formele legii, e datoria matriculantului să arate.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Victor Săbădus, com. Szász Sebes. Dela noi merge foaia regulat adresa D-V. Dacă nu primiți regulat, greșala e la poștă.

Primăria Com. Topârcea. Recepisul postal să fie chita.

Manasie Stanciu, Tok. Numai 1. cor. ai trimis în 28/11 1903 și nu 2 cor. Deci le rugăm să ne trimiți abonamentul pe II cuart, 1904, ca să nu fim siliți a sista expedarea foaiet.

Concurs.

«Reuniunea femeilor române din Sibiu» publică concurs pentru conferirea unui stipendiu de kor, 800, — și altui de kor. 1000. — Primul stipendiu se conferă pentru cercetarea cursului de economie casnică susținut de «Reuniunea evangelică din Sibiu», al doilea pentru cercetarea școalei industriale din Késmárk.

Reflectantele să-și înainteze cererile până la 31 Maiu n. a. c. cu următoarele documente: a), atestat de botez; b), atestatele școlare, inclusive atestatul despre cercetarea vr'unui curs special; c), certificat despre aplicațiunea de până acum.

Se cere cunoașterea limbii române, maghiare și germane.

Condițiunile detaiate se pot ști dela biroul Reuniunii.

Sibiu, în 6 Aprilie 1904.

Biroul «Reuniunii femeilor române din Sibiu».

M. Cosma,
presid.

193 1—2
M. Beu,
secretar

Se caută un «conducător de prăvălie», care necondiționat să fie majoren și să fie priceput în toate ramurile neguțătoriei. Salar 52 Cor. lunar și cvartir gratis și după 1—2 luni de probă se va mări salarul. Ofertele sunt a se trimite la prăvălia Buda et Comp. Șiria (Világos). 193 1—2

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severn, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă de la 60—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reeviste ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăș, viță (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmel, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuțele mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 -164

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Asigurați contra grindinei: cucuruzul, grâu, secară, ovășul și toate plantele economice!

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vesmintele, mărfuri

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere de credit stă în legătură cu cele mai mari bănci din țară și exoperează

împrumuturi pe pământuri și edificii

cu cele mai favorabile condiții și cu cele mai ieftine interese și anume pe termen de 10—70 ani cu 2⁰/₀—5³/₄⁰/₀.

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, precum și la ofițeri, credit simplu și fără garanți.

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă postală.

69 9—

„Pecunia“

întreprindere de credit, Sibiu (Nagyszeben).

Str. Poplăcui Nr. 27.

La expoziția de stat premiat cu medalia de argint, pentru lucrarea solidă și gingașă.

Să spriginim industria locală!

Marele depozit de pălării pentru bărbați, femei și copii prima prăvălie și atelier de reparație în Arad a lui

BITTENBINDER KONRAD.

Cel mai ieftin izvor de cumpărat pălării de paie și postav pentru bărbați, femei și copii în loc și provincie.

Atrag atențiunea domnilor și a damelor, asupra

palăriilor mele de primăvară și vara,

care sunt minunate de frumoase și făcute după ultima modă. Depozitul meu l-am îmbogățit cu pălării la modă în măsură cum n'a fost.

Primește curățirea și văpsirea de pălării de postav ori de paie în ori-ce culoare.

Pălării florentine se curățesc exclusiv numai la mine.

CALC ȚILINDRE LA DORINȚĂ IMEDIAT.

Comande din provincie se efectuează de loc.

Filtru pentru via și rachiu totdeauna la depozit.

Cu deosebită stimă:

167 4—5

Bittenbinder Konrad,
pălărier.

ARAD, strada Deák Ferencz Nr. 42 vis-à-vis de „Crucea Alba“.

Cel mai ieftin izvor de cumpărare în una din cele mai mari prăvălii de
Oroloage și giuvaricale
din Arad.

Pentru prețuri ne mai pomenite se pot căpăta la

Deutsch Izidor,

clătornicar și juvaergiu

Arad, strada Templom.

(Palatul minorităților).

Oroloage de aur p. bărbați de la 18 fl. în sus

" " dame " 12 " " "

" argint " bărbați " 5 " " "

" " dame " 6 " " "

" oțel și nikel " 2 " " "

Wecker " 1'50 " " "

Oroloage cu pendulă în rate pe lângă 1005 146— aceleași prețuri.

Primește și schimb obiecte de lux, cumpără pe lângă prețul cel mai înalt posibil, aur și argint călcat.

— Telefon nr. 438. —

Industria de lumină de ceară

St. Antonius

I. NEUHOLD & Comp.

Timișoara.

Str. Hunyadi, Bathányi, p. Dózsa,

colț cu statua sf. Maria.

148 16—80

Fabrică de lumină de
ceară artificială.

Distinsă cu premiul statului și cu lauda personală a M. S. Regelui.

■ Fără fum și fără scurgere. ■

— Continuă lumină frumoasă. —

Comande se pot face mai simplu prin postă. Cumpărăm ceară galbina de albina.

Telefon Nr. 622.

Recomandându-ne în atențiunea On. Public și a On. preoților cu cele mai bune lumină de ceară din patrie.

Cu toată stima:

I. NEUHOLD & Comp.

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mare.

SCHÄFFER JÓZSEF

compactior. 1045 105—

ARAD, Strada Tabajdy Károly.

Execută tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la cea mai de lux. — Comandele din loc și provincie se efectuează prompt și punctal. — Lucru bun și solid.

Prețuri moderate. Serviciu punctal.